

Державному Гімну України – 150 років

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ГІМНУ УКРАЇНИ

? *Що таке гімн взагалі?*

Гімн – хвалебна, урочиста пісня, один з видів ліричної поезії на честь якогось героя чи визначної події міста.

Існують державні, революційні, військові, релігійні, партійні гімни.

Як жанр музики гімн веде свій початок з дуже давніх часів. В період визвольної боротьби гімни виконували роль бойових пісень. Отже, пісня-гімн прославляє і вшановує народ, державу, організацію, високу ідею, агітує за цю ідею, згуртовує навколо неї. У сучасному світі державний гімн є одним із найважливіших державних та національних символів, таких, як герб, прапор.

Давайте дамо визначення Державного Гімну.

Гімн Державний – офіційна урочиста пісня, що поряд з Гербом Державним і Прапором Державним символізує державу і є одним з атрибутів державності країни.

? *У яких випадках виконується Державний Гімн як символ держави?*

Державний Гімн виконується на початку офіційних зустрічей на вищому рівні, під час прийняття військової присяги, під час проведення урочистих зборів, мітингів, спортивних змагань.

Найперші пісні-гімни на теренах України

Історія державного Гімну України дуже багата та цікава, вона є живою історією, яка продовжується і сьогодні. Українські пісні-гімни передували створенню національного гімну.

? *А коли ж вони з'явилися на Україні?*

Перша музична символіка нашого народу сягає часів Київської Русі. Тоді роль державного гімну виконували бойові заклики та пісні.

У період козацької історії на перший план виходять пісні-гімни, що прославляють козаків. Наприклад, «Пісня про Байду».

Народним гімном, бойовим закликком до боротьби став вірш Т. Г. Шевченка «Заповіт», музика М. Лисенка:

*«...Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!...»*

Глибокий відбиток на духовне життя народу наклав гімн «Вічний революціонер» І. Франка, музика М. Лисенка, який поширився по Західній Україні і став похідним гімном-маршом:

*«...Вічний революціонер –
Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю
Він живе, він ще не вмер...»*

Свої гімни – «За тебе, Україно», «Для тебе, Україно, живем» – мали українські емігранти в Америці й Канаді. Вони співали на зібраннях пісні-гімни про швидке повернення на землю батьків.

Пісня Миколи Вороного, музика Ярославенка «За Україну» звучить як гімн нашому відродженню, утвердженню української державності.

*«...За Україну, за її долю,
За честь і волю, за народ...»*

Свої пісні-гімни мали й січові стрільці, й українські націоналісти.

Духовним гімном України є пісня «Боже великий, єдиний» або «Молитва за Україну», слова Кониського, музика Лисенка. Ним 5 грудня 1991 року відкривалося урочисте засідання Верховної Ради України, присвячене підсумкам Всеукраїнського референдуму та виборам Президента нашої держави.

*«...Боже Великий Єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світла промінням
Ти її осени.»*

Ми ознайомились з окремими піснями-гімнами, які існували в Україні, як бачите їх багато.

? До чого вони закликали?

Всі вони закликали до боротьби за волю українського народу, за національну державу. Особлива увага і честь випала пісні-гімну «Ще не вмерла Україна», слова Павла Чубинського, музика Михайла Вербицького.

? Чим це можна пояснити?

Давайте знайдемо пояснення, спираючись на знання одержані на уроках історії.

В умовах, коли українців примушували забути своє минуле, викреслити із свідомості відчуття українськості, саме і народились рядки національного гімну «Ще не вмерла Україна».

Павло Платонович Чубинський та історія написання вірша

«Ще не вмерла Україна»

Перший рядок твору дав назву віршеві українського поета Павла Чубинського, який понад 150 років викликав жах у кількох режимів – царського, польсько-шляхетського, румунсько-боярського.

Павло Платонович Чубинський – людина, яка боролась за розвиток вітчизняної науки і культури, український і російський етнограф, вчений, поет.

Народився П. Чубинський 27 січня 1839 року поблизу містечка Бориспіль, на Київщині, у небагатій дворянській сім'ї. Його родина походила з давнього роду козацької старшини. Закінчив Переяславське повітове училище і вступив до Петербурзького університету.

У студентські роки брав участь у діяльності петербурзької української громади. Був автором журналу «Основа», де і познайомився з Тарасом Шевченком. У 1861 р. захистив у Петербурзі дисертацію і отримав вчений ступінь кандидата юридичних наук. Того ж року Павло повернувся на Україну. Початок 60-х років 19 ст. у Галичині і Наддніпрянщині характеризується поживленням духовного життя. У середовищі київської старої

громади, до якої входив і Павло Чубинський, виник надто сміливий на ті часи задум створити високопатріотичний вірш, який би надихав українців на боротьбу за волю, став би національним гімном.

Побратим Павла Чубинського – Леонід Білецький – у своїх спогадах розповідає, як на дружній вечірці з сербами, в київському будинку купця Лазарева, на Великій Васильківській, № 122 (нині № 106), співали сербську пісню, де були такі слова:

«...Серце біє і крєвліє за свою свободу...»

На Чубинського вони справили таке величезне враження, що він вибіг до суміжної кімнати, а через півгодини по тому вже з'явився з текстом «Ще не вмерла Україна...»

На фото – вул. буд № 106 по вул. Великій Васильківській (2012 р.)

Цілком очевидно (і не випадково), що слова П. Чубинського *«і слава, і воля»* та *«запануєм і ми браття ...»* перекидають місток до Т. Шевченка, котрий в своїй поемі «Іван Підкова» фразує:

*«...Було колись – в Україні
Рєвіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати.
Панували, добували
І славу і волю...»*

Вперше вірш був опублікований в Галичині, у 1863 році, у четвертому номері львівського літературно-політичного вісника «Мета». Крім цього вірша, у журналі було надруковано ще ряд віршів Т. Шевченка. Тому довгий час вважали, що автором вірша був Т. Г. Шевченко. Також побутувала думка, що це не авторський твір, а народний.

За вірш «Ще не вмерла Україна», за авторство «возмутительных песен и прокламаций», «за вредное влияние на умы простолюдинов» 20 жовтня 1862 р. шеф

жандармів князь Долгоруков дав розпорядження вислати Чубинського на проживання в Архангельську губернію під нагляд поліції. Було тоді йому 23 роки.

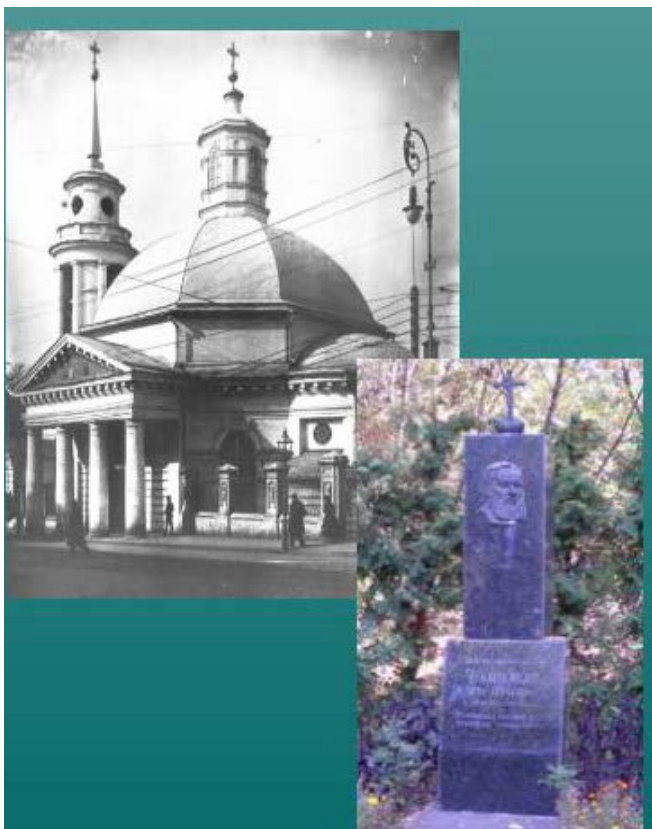
Проти Павла Чубинського були висунуті звинувачення в тому, що він закликає жити селян так добре та вільно, як живуть поміщики і чиновники, рекомендує припинити платити «могоричі» своїм господарям. Також письменника звинувачували за те, що відвідував могилу Шевченка... За сім років заслання українець зробив чимало і для російської науки, зокрема написав дослідження про ярмарки в Архангельському краї, про смертність на Архангельщині, про Печорський край, торгівлю в північних губерніях Росії, дослідив юридичні звичаї в губернії тощо. Чубинський організував гуртки допомоги сиротам і знедоленим дітям Півночі, а також очолював експедицію з вивчення Печорського краю і Заполярного Уралу. За його ініціативою була відправлена експедиція навіть на Нову Землю.

У 1869 р. П. Чубинський дістав дозвіл на повернення до України. А у 1872 р. він одружився з Катериною Порозовою.

У 1876 році грянув лихозвісний Емський указ, а з ним — заборона публічного вживання української мови, українських театральних вистав, концертних виступів, друку. А також рекомендовано видворити з України найбільш «небезпечних для режиму» діячів українського руху — Михайла Драгоманова та Павла Чубинського. Після Емського указу Чубинського вдруге вислали з України, на цей раз до Петербурга. Серце вченого не витримало ударів долі. Вже важко хворий, він виклопотав дозвіл переїхати до свого хутора у 1879 р. Розбитий паралічем, упродовж останніх років життя, Павло Платонович помер 26 січня 1884 року,

не доживши 1-го дня до свого 45-річчя.

Прощалися з поетом у тій самій церкві на Подолі, де колись прощалися з Тарасом Шевченком. Поховали його на Книшевському цвинтарі у Борисполі. Могила Павла Чубинського зруйнована у 1930-ті роки, була відновлена лише у 1990 р. Пам'ять про Павла Платоновича увіковічено у назві села, яке виросло поруч колишнього хутора, де народився поет. Його перейменовано на Чубинське.

Історія написання музики до вірша «Ще не вмерла Україна»

Як вже зазначалось, вперше вірш був опублікований у 1863 році, у четвертому номері львівського літературно-політичного вісника «Мета». Того ж року текст вірша потрапив до рук о. М. Вербицького. На той час композитор перебував у м. Львові. Отець Михайло був настільки зачарований змістом вірша, що вирішив написати до нього музику. Цікаво зазначити, що первісну музику М. Вербицький написав для солоспіву в супроводі гітари, а вже згодом розробив її для хору. Вперше пісня пролунала у 1864 р. в селі Млини, де довго жив і працював автор музики. Музичний текст вперше побачив світ 1885 р. у збірці «Кобзар», полонивши широкі кола громадськості.

Усілякі лихоліття, що знищили стільки пам'яток нашої культури, не торкнулися автографа автора музики. Рукописний текст цього твору (слова і музика) зберігається у рукописному відділі Наукової бібліотеки імені В. Стефаника АН України. Рукою композитора В. Матюка на першій сторінці написано: «Манускрипт Михайла Вербицького. На пам'ятку і до переховання в бібліотеці передаю хвальному товариству «Станіславівський Боян». Зіставлення тексту, опублікованого в «Меті», з рукописом М. Вербицького, засвідчує, що вони тотожні.

1963 р. до 100-річчя українського гімну «Ще не вмерла Україна» відділ Організації Оборони Лемківщини видав серію марок, наліпок, франкотипів, поштових листівок із зображенням авторів гімну Павла Чубинського і Михайла Вербицького.

*Поштова марка
до 100-ліття національного гімну*

*Манускрипт музичної редакції гімну
"Ще не вмерла Україна" М. Вербицького*

*Прим. марка була випущена
українською діаспорою в Америці*

Визнання пісні «Ще не вмерла Україна» широкими колами української громадськості

Саме як національний гімн «Ще не вмерла Україна і слава і воля» визначили Іван Франко, Леся Українка, українські громади в різних куточках світу. Як бачимо, спочатку «Ще не вмерла Україна» існував як вірш, що виник у наддніпрянській Україні, а пісню-гімном став у Галичині, де вже були певні традиції створення патріотичних пісень. Цей гімн був особливо поширений через те, що його авторами були – наддніпрянець і галичанин, а це особливо підкреслювало соборність українських земель. Пісня-гімн «Ще не вмерла

Україна» вийшла за рамки української поезії, на початку 20 ст. її переклали кількома іноземними мовами.

Слова і музика пісні надихали і досі надихають борців за рідну Україну. Гімн «Ще не вмерла Україна» не залишав людей байдужими, хвилював їхні душі, зачіпав за живе.

Нове життя гімну на початку 20 ст. та офіційне визнання пісні «Ще не вмерла Україна» Державним Гімном незалежної України

Нове життя гімну почалося з часу утворення незалежної Української держави в січні 1918 р. Пісня «Ще не вмерла Україна» звучала як національний гімн при УНР (Українська Народна Республіка), ЗУНР (Західноукраїнська Народна Республіка), Гетьманаті, Директорії. Але державне затвердження вона одержала лише 15 березня 1939 р. – як гімн Карпатської України. Ця держава проіснувала не довго. Разом з її занепадом гімн був заборонений Угорським урядом, так само, як і понад 70 років у Радянській Україні.

Коли в Радянському Союзі було вирішено створити окремий гімн для кожної республіки в його складі, «Ще не вмерла Україна» була відкинута, тому що не підходив текст. Потрібен був текст, у якому б стверджувалося, що Україна – держава, що входить до складу СРСР, що вона там «між рівними – рівна, між вільними – вільна» та обов'язково повинна була висвітлена комуністична партія, яка веде Україну до комунізму. Це завдання виконав Павло Тичина. Саме його варіант «Живи, Україно, прекрасна і сильна» і став державним гімном Української РСР у період з 1949 до 1991 рр.

Пісня «Ще не вмерла Україна» воскресла з Народним Рухом України. Прилюдно вона прозвучала в Борисполі над могилою Павла Чубинського наприкінці 1989 року.

З 17 вересня 1991 року Українське радіо розпочинає свої передачі виконанням пісні-гімну «Ще не вмерла Україна», а 5 грудня 1991 року вона вперше прозвучала на засіданні Верховної Ради України, присвяченому підсумкам всеукраїнського референдуму та виборам Президента нашої держави, у виконанні ушлявленого хору імені Верьовки.

Указ Президії Верховної Ради України про Державний гімн України (15 січня 1992 р.) Президія Верховної Ради України постановляє:

1. *Затвердити музичну редакцію Державного гімну України, автором музики якої є М. М. Вербицький.*

2. *Запровадити повсюдне виконання Державного гімну України, затвердженого цим Указом, з 16 січня 1992 р.*

Голова Верховної Ради України І. Плющ

Проте тільки 6 березня 2003 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про Державний гімн України», запропонований Леонідом Кучмою, який був на той час президентом України. У той же час перша строфа гімну, згідно з пропозицією Президента, звучатиме «Ще не вмерла України і слава, і воля». (Стаття 20 Конституції України набула завершеного вигляду. Національний гімн на музику М. Вербицького отримав слова, від нині затверджені Законом).

Так гімн, створений двома синами розділеної імперіями України, повернувся до пісенної скарбниці народу.

? Яку роль відіграє Державний Гімн після проголошення незалежної України?

? Яке місце в житті нашої держави займає національний гімн?

Державний Гімн відіграє роль заклику до утвердження самостійності та суверенітету України, надихає український народ на збудову своєї держави. Слова Державного Гімну

надихали у важких боях з ворогами Української держави Січових стрільців, воїнів УПА, Героїв Крут. Гімн Української держави відіграв велику духовну роль і в час Революції Гідності. Слова «Ще не вмерла України...» лунали на Майдані кожної години. Люди, які стояли на барикадах, відчували за плечима велику могутність українського народу. Це давало їм певність в тому, що треба стояти, аби визволити Україну від того духовного рабства, в якому вона томиться. Цікаво, що український Гімн увійшов у книгу рекордів Гіннеса як найбільш заспіваний гімн впродовж короткого часу (протягом Революції Гідності).

Лише за 2014 рік гімн України звучав набагато частіше, ніж за всі роки Незалежності. І у дуже різному виконанні, починаючи від маленьких дітей до бійців, які беруть участь в АТО. Він об'єднує і надихає українців у цей важкий час.

Для багатьох став пам'ятний патріотичний вчинок севастопольських курсантів, які під час підняття стягу Російської Федерації на території військово-морської академії ім. П. С. Нахімова заспівали гімн України. Цим вони висловили протест проти російської окупації півострова. Юнаків не вдалося заглушити навіть маршами духового оркестру. Невдовзі після цього більше ста з них залишили Крим і побраталися з курсантами одеських військових училищ. Сьогодні вони вже беруть участь у боях з російськими агресорами та сепаратистами.